



LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISINGUMO MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, Gedimino pr. 30, LT-01104 Vilnius,
tel. (8 5) 266 2984, faks. (8 5) 262 5940, el. p. rastine@tm.lt, <https://tm.lrv.lt>.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188604955

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

2022-03- Nr.

DĖL ĮSTATYMŲ PROJEKTŲ TEIKIMO

Teikiame Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 3.142, 3.143 ir 4.197 straipsnių pakeitimo įstatymo (toliau – CK projektas), Lietuvos Respublikos aviacijos įstatymo Nr. VIII-2066 24 straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos civilinės būklės aktų registravimo įstatymo Nr. XII-2111 4 ir 13 straipsnių pakeitimo bei 16 ir 17 straipsnių pripažinimo netekusiais galios įstatymo (toliau – CBARĮ projektas), Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 482 straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos notariato įstatymo Nr. I-2882 26 straipsnio pakeitimo įstatymo ir Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo VIII-729 10 ir 12 straipsnių pakeitimo įstatymo projektus (toliau kartu – Įstatymų projektai).

CK ir CBARĮ projektai, taip pat Įstatymų projektų lydimoji medžiaga (aiškinamasis raštas ir derinimo pažyma) patikslinti pagal Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės 2022 m. vasario 4 d. išvadoje Nr. NV-286 ir Viešojo valdymo grupės 2022 m. vasario 15 d. pažymoje Nr. 21-33159(2) pateiktas pastabas ir pasiūlymus.

Įstatymų projektų parengimą paskatino Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės 2020 m. gruodžio 14 d. valstybinio audito ataskaitoje Nr. VAE-14 „Ar užtikrinama, kad antstoliams ir notarams pavestos valstybės funkcijos būtų vykdomos efektyviai“ (toliau – Ataskaita) pateikta rekomendacija sistemiškai įvertinti, ar visi teisės aktuose nustatyti atvejai, kuriais reikalaujama sandorius ir dokumentus tvirtinti notariškai, yra reikalingi.

Įstatymų projektų tikslas – atsisakyti privalomos notarinės formos, privalomo notarinio patvirtinimo ar liudijimo, taip pat sudaryti prielaidas sumažinti privalomų notarinių veiksmų imtį, nustatant alternatyvias galimybes dėl paslaugų gavimo kreipti ne tik į notarą, bet ir į kitus subjektus tais atvejais, kai iš esmės sudaromas sandoris ar tvirtinamas dokumentas nereikalauja sudėtingo teisinio įvertinimo ir todėl nėra būtina notarinė priežiūra ir (ar) nešališka notaro konsultacija arba notarinis patvirtinimas sukelia neproporcingas laiko sąnaudas ar finansinę naštą, o civilinių teisinių santykių teisėtumo užtikrinimas bei asmenų ir valstybės teisėtų interesų apsauga gali būti pasiekiami mažiau ribojančiomis priemonėmis.

Įstatymų projektais siūloma:

1. Atsisakyti privalomos notarinės formos, notarinio patvirtinimo ar liudijimo reikalavimų:

1.1. Orlaivių, kurie pakeitus teisinį reguliavimą būtų prilyginami kilnojamiesiems daiktams, perleidimo ir suvaržymo sandoriams;

1.2. Rašytiniam kito sutuoktinio sutikimui įvaikinti;

1.3. Dokumento vertimo iš vienos kalbos į kitą tikrumui;

1.4. Valstybės ir savivaldybių turto patikėjimo sutartims.

2. Sudaryti alternatyvią galimybę pareikšti apie tėvystės pripažinimą ir paduoti prašymą dėl tėvystės pripažinimo registravimo į civilinės metrikacijos įstaigą;

3. Praplėsti atvejus, kada hipoteka gali būti išregistruojama be notaro, pateikiant prašymą išregistruoti pasibaigusią hipoteką tiesiogiai registro tvarkytojui.

Kartu siūloma atsisakyti perteklinių ir neaktualių nuostatų, susijusių su prašymo įregistruoti santuoką viešu skelbimu ir pareiškimo dėl kliūčių sudaryti santuoką pateikimu, bei, siekiant pagerinti paslaugų prieinamumą civilinės būklės aktų registravimo srityje, praplėsti asmenų, galinčių atsiimti civilinės būklės aktų įrašus liudijančius išrašus, sąrašą.

Priėmus Įstatymų projektų siūlomus pakeitimus, būtų sudarytos palankios sąlygos mažinti asmenims tenkančias finansines ir laiko sąnaudas, kadangi naujas reguliavimas sudarytų galimybes tam tikrais atvejais nesinaudoti notaro paslaugomis ir taip sutaupyti tiek laiko, tiek finansinių išteklių.

Priėmus *Aviacijos įstatymo* pakeitimus civiliniai orlaiviai, kurių maksimali kilimo masė mažesnė nei didžiausio Lietuvoje eksploatuojamo vienmotorio orlaivio An-2 (5670 kg) priskyrimas prie kilnojamųjų daiktų, sudarys sąlygas taikyti paprastesnį, kilnojamiesiems daiktams nustatytą teisinį reguliavimą tiems objektams, kurie pagal savo pobūdį ir (ar) vertę turėtų būti prilyginami kilnojamųjų daiktų kategorijai. Tai leistų sutaupyti sandorio šalims tenkančias finansines ir laiko sąnaudas. Toks reguliavimas taip pat būtų analogiškas laivams nustatytam teisiniui reguliavimui, kas atitiktų teisinės sistemos sistemiškumo reikalavimus.

CK ir CBARĮ projektais siūloma sudaryti galimybę asmenims pasirinkti: pareiškimą dėl tėvystės pripažinimo paduoti civilinės metrikacijos įstaigai tiesiogiai, ar, kaip ir iki šiol, tvirtinti pareiškimą dėl tėvystės pripažinimo pas notarą. Šiais pakeitimais siekiama supaprastinti tėvystės pripažinimo procedūrą, padaryti ją prieinamesne ir patogesne, taip pat sumažinti gyventojams jų patiriamas laiko ir finansines sąnaudas, be kita ko, sudaryti prielaidas iš dalies suvienodinti santuokoje gimusių ir ne santuokoje gimusių vaikų kilmės iš tėvo nustatymo procedūras. Taip pat nebus panaikinta galimybė kreiptis dėl tėvystės pripažinimo į notarą tais atvejais, kai asmuo norės išsamesnės teisinės konsultacijos, prasmės ir pasekmių išaiškinimo arba tais atvejais, kai pareiškimai dėl tėvystės pripažinimo yra teikiami užsienio valstybėms tėvystei registruoti (jeigu tokie pareiškimai būtini pateikti pagal užsienio valstybės teisę užsienio registrams).

CK projektu siūloma suteikti teisę kreditoriui arba gavus jo patvirtinimą – skolininkui ar įkaito davėjui visais (ne tik Civilinio kodekso 4.197 straipsnio 2 dalies 1 punkte nustatytais) pagrindais *pasibaigusią hipoteką išregistruoti ne tik per notarą, bet ir IT priemonėmis*. Tokiu būdu, viena vertus, bus sudarytos sąlygos supaprastinti procedūras ir sutaupyti sandorio šalių lėšas bei laiką, kartu užtikrinant hipotekos sandorių šalių bei trečiųjų šalių interesus ir nekeičiant hipotekos pabaigos įregistravimo reikšmės, taip pat bus užtikrintas duomenų viešame registre aktualumas. Kita vertus, nebus asmenims panaikinta galimybė kreiptis į notarą tais atvejais, kai sandorio šalys pageidaus išsamesnės notaro teisinės konsultacijos, ar neturės techninių galimybių išregistruoti hipoteką informacinių priemonių pagalba.

Atsisakius sutuoktinio sutikimo įvaikinti privalomo notarinio patvirtinimo, įvaikinimo procesas būtų patogesnis, tačiau sutuoktinių valios ir pasirengimo įsivaikinti patikrinimas liktų nepakitęs, nes sutuoktinio pasirengimą, taigi ir valią bei pasekmių suvokimą, įvertina Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba.

Dokumentų vertimas iš vienos kalbos į kitą reikalauja užsienio kalbų mokėjimo, išmanymo bei kompetencijos, kurių dauguma notarų neturi, todėl priėmus Notariato įstatymo pakeitimus bus atsisakoma praktikoje neatliekamo notaro dokumentų vertimo iš vienos kalbos į kitą tikrumo liudijimo. Pažymėtina, kad praktikoje dokumento vertimo iš vienos kalbos į kitą teisingumą patvirtina vertėjas parašu, kuris prisiima atsakomybę už vertimo teisingumą, o notariai, vadovaudamiesi Notariato įstatymo 26 straipsnio 1 dalies 5 dalimi, liudija tik dokumentą išvertusio iš vienos kalbos į kitą asmens parašo tikrumą, tačiau nevertina jo teisingumo ir neprisiima atsakomybės už jį.

Priėmus *Turto valdymo įstatymo* pakeitimus, bus aiškiai įtvirtinta, kad valstybės ir savivaldybių turto patikėjimo sutartims yra taikoma paprasta rašytinė forma, nes sprendimų dėl

patikėjimo sutarčių sudarymo ir pačių sutarčių turinio teisėtumas yra patikrinamas priimant norminius teisės aktus dėl patikėjimo sutarčių sudarymo. Valstybės ar savivaldybių turto valdytojams bus ženkliai supaprastintas patikėjimo sutarčių sudarymo procesas ir išvengta didelių išlaidų tvirtinant sutartis notariškai.

Įstatymų projektai nėra notifikuotini Europos Komisijai pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. gegužės 20 d. nutarimo Nr. 617 „Dėl keitimosi informacija apie standartus, techninius reglamentus, informacinės visuomenės paslaugų teikimo ir naudojimo, atitikties įvertinimo procedūrų teisės aktus ir šių dokumentų projektus“ reikalavimus. Įstatymų projektai neperkelia ir neįgyvendina Europos Sąjungos teisės aktų nuostatų.

Įstatymų projektuose naujų terminų, vertintinų Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo nustatyta tvarka, nenumatyta.

Vadovaujantis Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metodikos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. vasario 26 d. nutarimu Nr. 276 „Dėl Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metodikos patvirtinimo“, 4 punktu, Įstatymų projektų numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimas neatliekamas.

Teisingumo ministerijai atliekant sisteminių vertinimą dėl teisės aktuose įtvirtintų privalomų notarinių veiksmų ir sprendžiant dėl teisinio reguliavimo tobulinimo galimybių, dėl numatomų teisinio reguliavimo pakeitimų buvo diskutuojama įvairiuose formatuose: galimos reguliavimo alternatyvos, suinteresuotų subjektų pasiūlymai buvo apsvarstyti Lietuvos Respublikos civilinio kodekso priežiūros komitete¹, organizuoti pasitarimai su atskiromis institucijomis ir asociacijomis.

Dėl Įstatymų projektų buvo konsultuojamasi su visuomene paskelbus Įstatymų projektus Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos teisės aktų informacinėje sistemoje. Įstatymų projektai derinti su Lietuvos Respublikos Prezidento kanceliarija, Lietuvos Respublikos ministerijomis, Valstybe vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnyba, Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnyba prie Vidaus reikalų ministerijos, Nacionalinė teismų administracija, Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba, Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija, valstybės įmone Registrų centras, Lietuvos notarų rūmais, Lietuvos antstolių rūmais, Lietuvos aeroklubu, Lietuvos laivų savininkų asociacija, Lietuvos bankų asociacija, Lietuvos bankų klientų asociacija, asociacija Lietuvos kredito unijos, Lietuvos verslo konfederacija, asociacija Investors' Forum, Lietuvos savivaldybių asociacija. Buvo atsižvelgta į Vidaus reikalų ministerijos pastabą ir dalį Vilniaus miesto savivaldybės administracijos Civilinės metrikacijos skyriaus, Lietuvos savivaldybių asociacijos pasiūlymų. Kita dalis šių institucijų pateiktų pastabų, į kurias Teisingumo ministerija siūlė neatsižvelgti, vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės darbo reglamento, patvirtinto Vyriausybės 1994 m. rugpjūčio 11 d. nutarimu Nr. 728, 33 punkto reikalavimais, iki Įstatymų projektų pateikimo Vyriausybei buvo aptarti su atitinkamų institucijų atstovais darbo tvarka, siekiant pašalinti iškeltas abejones. Visos minėtos institucijos iš esmės pritarė Teisingumo ministerijos pateiktiems neatsižvelgimo į likusias jų pastabas argumentams ir toliau šių pastabų nebeteikia. Pastabos, į kurias neatsižvelgta ir kurios nebuvo aptartos darbo tvarka, aptariamoms pridedamoje derinimo pažymoje.

Vykdamas Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės Ataskaitoje pateiktą rekomendaciją sistemiškai įvertinti, ar visi teisės aktuose nustatyti atvejai, kuriais reikalaujama sandorius ir dokumentus tvirtinti notariškai, yra reikalingi, Teisingumo ministerijos prašymu ministerijos peržiūrėjo savo reguliavimo srityje įtvirtiną teisinį reguliavimą, nustatantį privalomus notarinius veiksmus ir (ar) privalomą notarinę formą sandoriams. Atsižvelgiant į tai, kad dalis teisės aktų, kuriuose nustatytas perteklinio notarinio patvirtinimo reikalavimas, liko nepakeisti, teikiame

¹ Sudarytas teisingumo ministro 2013 m. vasario 21 d. įsakymu Nr. 1R-54 „Dėl Lietuvos Respublikos civilinio kodekso priežiūros komiteto sudarymo“

Lietuvos Respublikos Vyriausybės protokolinio sprendimo projektą, kuriuo siūloma pavesti ministerijoms ir Valstybinei duomenų apsaugos inspekcijai iki 2022 m. liepos 1 d. savo reguliavimo srityse pagal kompetenciją priimti teisės aktų pakeitimus, numatančius perteklinių notarinių veiksmų atsisakymą ir (ar) pateikti Vyriausybės nutarimų projektus, kai Vyriausybės nutarimais patvirtintuose teisės aktuose nustatyti pertekliniai notarinio tvirtinimo reikalavimai. Kartu pridedame nepakeistų teisės aktų sąrašą ir informaciją apie keistinas teisės aktų nuostatas.

Įstatymų projektus parengė Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos Teisinių paslaugų politikos grupės (vadovė Jolita Sinkevičiūtė, tel. 266 29 93, el. p. jolita.sinkeviciute@tm.lt) patarėja Božena Rus, (8 5) 266 29 52, el. p. bozena.rus@tm.lt, vyresnioji patarėja Neringa Keršienė, tel. (8 5) 2662876, el. p. neringa.kersiene@tm.lt, patarėja Virmantė Voinilko, tel. (8 5) 266 28 95 el. p. virmante.voinilko@tm.lt, vyriausiasis specialistas Augustinas Zabulionis, tel. (8 5) 219 18 90, el. p. augustinas.zabulionis@tm.lt.

PRIDEDAMA:

1. Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 3.142, 3.143 ir 4.197 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas ir jo lyginamasis variantas, 4 lapai.
2. Lietuvos Respublikos aviacijos įstatymo Nr. VIII-2066 24 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas ir jo lyginamasis variantas, 2 lapai.
3. Lietuvos Respublikos civilinės būklės aktų registravimo įstatymo Nr. XII-2111 4 ir 13 straipsnių pakeitimo bei 16 ir 17 straipsnių pripažinimo netekusiais galios įstatymo projektas ir jo lyginamasis variantas, 3 lapai.
4. Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 482 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas ir jo lyginamasis variantas, 2 lapai.
5. Lietuvos Respublikos notariato įstatymo Nr. I-2882 26 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas ir jo lyginamasis variantas, 2 lapai.
6. Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo VIII-729 10 ir 12 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas ir jo lyginamasis variantas, 2 lapai.
7. Įstatymų projektų aiškinamasis raštas, 12 lapų.
8. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo projektas, 1 lapas.
9. Derinimo pažyma, 19 lapų.
10. Lietuvos Respublikos Vyriausybės protokolinio sprendimo projektas, 1 lapas.
11. Informacija apie teisės aktus, kuriuose turėtų būti panaikintas perteklinis privalomas notarinis patvirtinimas, 6 lapai.
12. Institucijų raštų kopijos, 26 lapai.

Teisingumo ministrė

Evelina Dobrovolska

Božena Rus, (8 5) 266 29 52, el. p. bozena.rus@tm.lt